

LES BALANCES DEPENEN DEL MÈTODE

MARTA ESPASA*

EL PERIÒDICO DE CATALUNYA, 30.11.07

L'estudi que acaba de publicar la Fundació BBVA sobre les balances fiscals ha generat un important debat. No obstant, és necessari aportar una sèrie de consideracions metodològiques per entendre les limitacions i els condicionants dels seus resultats.

Abans d'entrar en detall en aquestes qüestions, cal fer una precisió. L'actuació del sector públic comporta inevitablement transferències de renda d'uns territoris a uns altres, ja que la distribució territorial dels ingressos no coincideix amb la distribució territorial de les despeses, la qual cosa provoca que hi hagi territoris amb saldos fiscals positius i d'altres amb saldos fiscals negatius. De fet, la lògica redistributiva comporta que les regions riques tinguin un dèficit, i les pobres, un superàvit. Per tant, la qüestió no està en el signe, sinó en la magnitud d'aquest saldo.

ENTRANT EN temes metodològics, cal tenir en compte que l'estimació de les balances fiscals planteja molts problemes, i l'opció que escullin els investigadors en condiciona els resultats. Hi ha dos mètodes totalment diferents d'imputar els ingressos i les despeses. Per exemple, en el cas de les despeses, la imputació territorial es pot fer prenent com a referència la seva localització geogràfica (mètode del flux monetari) o el lloc de residència dels individus que es beneficien dels serveis prestats (mètode del flux del benefici). Els dos mètodes són vàlids, es

fonamenten en criteris sòlids, però cadascun explica efectes econòmics diferents.

La utilització del mètode del benefici comporta establir moltes més hipòtesis que en el cas del flux monetari, ja que consisteix a determinar com incrementa el nivell de benestar d'un individu davant la prestació d'un servei públic. En aquest sentit, quantificar l'increment de benestar és difícil i s'ha de sustentar en hipòtesis que a vegades poden ser qüestionables o discutibles.

En canvi, el mètode del flux monetari és més fàcil d'aplicar, ja que una part important de la despesa que fa el sector públic central està territorialitzada. Per tant, el càlcul de la despesa efectuada en els diferents territoris és més immediat.

Els dos mètodes tenen objectius diferents. Mentre que el mètode del flux del benefici mesura l'increment del benestar dels ciutadans d'un territori derivat de la prestació d'un servei públic, el mètode del flux monetari mesura l'increment d'activitat econòmica en el territori on es realitza la despesa. Per exemple, en el cas de la despesa associada al Ministeri de Defensa, si s'aplica el criteri del flux del benefici, es considera que aquesta despesa afecta de la mateixa manera tots els ciutadans i es distribueix entre totes les comunitats autònomes depenent de la població. En canvi, atenent al flux monetari, com que el ministeri té la seu a Madrid, tota la despesa (sous i salaris, compra de béns, inversions, etcètera) s'imputen a Madrid. El resultat és que, en el primer cas, a Madrid només s'imputa el 13,4% (que és el pes que té la població de Madrid sobre el total espanyol), mentre que en el segon s'imputa el 100%.

La qüestió que cal ressaltar és que són mètodes diferents i que es complementen, que no són substitutius. Per això la metodologia de càlcul que va elaborar l'Institut d'Estudis Fiscals a partir d'un grup d'experts proposa les dues aproximacions metodològiques. En tot cas, si l'objecte a analitzar són els efectes de l'acció del sector públic sobre els individus, és més útil l'enfocament del flux del benefici. En canvi, per estimar l'efecte econòmic sobre un territori, és més adequat el del flux monetari.

Per aquest motiu, els resultats d'un enfocament i de l'altre no són homogenis. Per tant, no es pot comparar els resultats de l'estudi de la Fundació BBVA amb els de la Conselleria d'Economia i Finances realitzat l'any 2005 que aplica l'enfocament del flux monetari.

Una altra qüestió metodològica que pot afectar els resultats és l'àmbit institucional de l'estudi. En el cas que ens ocupa, només es considera l'Administració pública central (Estat, organismes autònoms i Seguretat Social) i no s'incorpora les empreses públiques de caràcter inversor com són, entre d'altres, AENA, Ports de l'Estat, ADIF i Renfe. La inclusió d'aquestes entitats sí que les considera la metodologia elaborada per l'Institut d'Estudis Fiscals.

QUANT ALS resultats, no sorprèn que amb la metodologia utilitzada, basada en el flux del benefici, sigui Madrid la comunitat amb el dèficit fiscal més gran. Si, en canvi, s'optés pel mètode del flux monetari, les posicions canviarien i seria Catalunya la comunitat autònoma que tindria un dèficit més elevat i, no només això, sinó que el dèficit seria de més quantia.

Un altre resultat a destacar és la situació del País Basc i Navarra, comunitats riques a les quals s'estima un superàvit, resultat que trenca totalment la lògica redistributiva.

Malgrat tot, això no vol dir que el coneixement de les balances fiscals no sigui útil, que ho és. Els ciutadans tenen dret a conèixer si la seva regió és beneficiària o contribuent neta cap a la resta de regions i en quin grau. Però cal ser molt prudent a l'hora d'utilitzar els resultats que són fruit d'una opció metodològica concreta.

* Professora d'Hisenda Pública (UB).